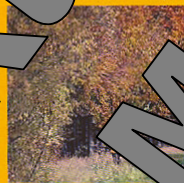
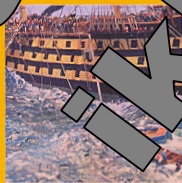

PRØVEFORBEREJNDE LÆSETRÆNINGSSÆT 9. KLASSE

INDHOLDSFORTEGNELSE

Læsetekster til læsetræningssæt 1	side 5-14
Tekst 1: <i>Vikingskibsmuseet</i> (hjemmeside)	
Tekst 2: <i>100 hårde år i store træ</i> (portrætartikel)	
Tekst 3: <i>Fortiden bliver levende, når der arbejdes i den gamle landsby</i> (artikel)	
Tekst 4: <i>Næstbedst</i> (novelle)	
Tekst 5: <i>Et karlekammer</i> (debatindlæg)	
Læsetekster til læsetræningssæt 2	side 15-24
Tekst 1: <i>Danmark</i> (informationsopslag)	
Tekst 2: <i>Science Sild søger sciencesvar</i> (uddannelsesartikel)	
Tekst 3: <i>Tossemagneten</i> (klumme)	
Tekst 4: <i>Trolden og drengen</i> (folkeeventyr)	
Tekst 5: <i>Brevduer i krig</i> (faglig artikel)	
Læsetekster til læsetræningssæt 3	side 25-34
Tekst 1: <i>Strandingsmuseum St. George</i> (pjece)	
Tekst 2: <i>På skolebenken mellem varehylderne</i> (uddannelsesartikel)	
Tekst 3: <i>Glæden ved at få et brev</i> (kronik)	
Tekst 4: <i>Danske søfolk 1939-1945</i> (historisk artikel)	
Tekst 5: <i>Historien om en moder</i> (eventyr)	
Læsetekster til læsetræningssæt 4	side 35-44
Tekst 1: <i>Skov- og Naturstyrelsen</i> (hjemmeside)	
Tekst 2: <i>Et fag fuld af muligheder</i> (uddannelsesartikel)	
Tekst 3: <i>KZ-lejr</i> (erindring)	
Tekst 4: <i>Huset med de lukkede døre</i> (livshistorie)	
Tekst 5: <i>Den sidste balkjole</i> (novelle)	
Læsetekster til læsetræningssæt 5	side 45-56
Tekst 1: <i>Roskilde Dyrskue</i> (program)	
Tekst 2: <i>Sikke noget griseri</i> (avisartikel)	
Tekst 3: <i>Børn er født med sunde vaner</i> (klumme)	
Tekst 4: <i>De to gamle brødre</i> (essay)	
Tekst 5: <i>Vindmøllen – en gammel opfindelse</i> (fagtekst)	
Læsetekster til læsetræningssæt 6	side 57-66
Tekst 1: <i>Hygiejne i køkkenet</i> (informationsopslag)	
Tekst 2: <i>Æblebomben</i> (novelle)	
Tekst 3: <i>Luft ud og gør</i> (forbrugerartikel)	
Tekst 4: <i>Det er ganske vist et eventyr</i> (eventyr)	
Tekst 5: <i>Bananfluens</i> (faglig artikel)	
Læsetekster til læsetræningssæt 7	Side 67-76
Tekst 1: <i>På motorcykel i gamle Skov</i> (folder)	
Tekst 2: <i>Gør din cykel klar til sommerens cykeltur</i> (artikel)	
Tekst 3: <i>Cyklen som menneskets transportmiddel</i> (artikel)	
Tekst 4: <i>Good-bye København</i> (kriminovelle)	
Tekst 5: <i>Det sidste cykelløb på Ørdrup</i> (historisk artikel)	
Læsetekster til læsetræningssæt 8	side 77-86
Tekst 1: <i>Rejsens mange rejser</i> (opsamlende skoleopgave)	
Tekst 2: <i>Rejsesætter – Nej tak!</i> (interview)	
Tekst 3: <i>Rigtig dansk eller kun efterkommer</i> (debatindlæg)	
Tekst 4: <i>Malienborg</i> (erindring)	
Tekst 5: <i>Mesterlæren</i> (faglig artikel)	
Læsetekster til læsetræningssæt 9	side 87-96
Tekst 1: <i>Børneråd</i> (hjemmeside)	
Tekst 2: <i>Jul – en tid for gaver</i> (historisk artikel)	
Tekst 3: <i>Unge, alkohol og forældre: Forældre skal tage ansvar for de unges drikkeri</i> (pressemeddelelse)	
Tekst 4: <i>Fuld af forfælske</i> (avisartikel)	
Tekst 5: <i>Børneråd</i> (novelle)	
Læsetekster til læsetræningssæt 10	side 97-106
Tekst 1: <i>Lemvig nu</i> (aktivitets- og oplevelsesoversigt)	
Tekst 2: <i>Jamen så prut dog, mand</i> (rejseartikel)	
Tekst 3: <i>Sydafrika – lidt om farver</i> (essay)	
Tekst 4: <i>Træskoene</i> (fortælling)	
Tekst 5: <i>På motorcykel i cowboyland</i> (rejsebeskrivelse)	

Læsetekster til læsetræningssæt

Tekst 1: *Vikingskibsmuseet* (hjemmeside)

Tekst 2: *100 hårde år i store træ* (portrætarbit

Tekst 3: *Fortiden bliver levende, når der arbejdes i den gamle lands* (artikel)

Tekst 4: *Næstbedst* (novelle)

Tekst 5: *Et karlekammer* (debatindlæg)

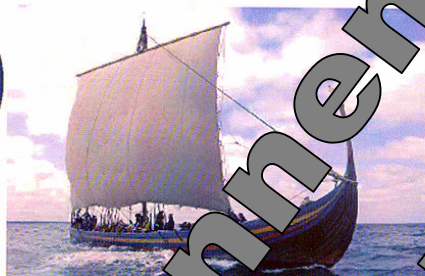
I opslaget med uddrag af *Vikingskibsmuseets hjemmeside* skal du så hurtigt som muligt finde svar på nogle spørgsmål. Du skal altså kun læse, hvad der er nødvendigt for at svare på disse spørgsmål. Sæt kryds i det rigtige felt på svararket.

VIKINGESKIBS MUSEET

Contact Mail Print Index S Language

- Besøg museet
- Det sker
- Udstillinger
- Om museet
- Marinarkeologi
- Forskning
- Bådeværftet
- Web-projekter
- Web-butik
- Filmklip

Havhingsten fra Glendalough

I juli og august 2006 sejlede det imponerende skib Havhingsten fra Glendalough sejle over Nordsøen til Dublin. På www.havhingsten.dk kan man læse mere om det 30 meter lange vikingeskib og om skibets sejlads.

Fond for Havhingsten med to millioner kroner
Bredbæltet har givet en donation til Havhingsten om sejladsen i sommeren 2007 på to millioner kroner. Læs mere om sejladsen på www.havhingsten.dk.

Med mobiltelefon på rejse
I august blev Sunkneverdet et virtuelt projekt hvor man med en mobiltelefon kan rejse gennem fortid og landskab omkring Roskilde Fjord. Læs mere på www.sunkneverdet.dk.

Ny bog fra Vikingeskibsmuseet
Vikingeskibsmuseet markerer Renæssanceåret 2006 med en international konference om skibsbygning i Christian 4's tid. Det danske arkitekt og forsker der bidrager med ny viden om skibsbygning i nederlandsk skibsbygning.

Nyeste marinarkeologiske rapport: Roskilde Havn
I forbindelse med udgravningen i 1996-97 af et museum i Roskilde fandt man resterne af en lang båd fra omkring 1171. Den er øjensynligt et af de oplyste og lige nedenfor Roskilde Havn. Læs mere på www.vikingskibsmuseet.dk.

Tilgængelighedsmærket
Vikingeskibsmuseet har fået tildelt Tilgængelighedsmærket. Tilgængelighedsmærket er et dansk kvalitetsmærke, der oplyser om tilgængelighedsforhold indenfor forskellige handicap kategorier. Klik [her](#) eller på ikonet for læse mere om hvor der er begrænset adgang for kørestolsbrugere og hvilke muligheder der er på museet.

Fem stjerner
Vikingskibsmuseet er blevet kåret til "et af de mest attraktive og interessante museer i Danmark" af www.visitdenmark.dk.

Museets seneste
Vikingskibsmuseet har fået tildelt Tilgængelighedsmærket.

Brug Vikingskibsmuseet til personalearrangementer og unikke oplevelser

Bøger fra Vikingskibsmuseet

Læs om Vikingskibsmuseets venneforening

Vikingskibet Skuldelev 2 med i kulturkanonen

Museets arbejde med skibsrekonstruktioner

Kulturarven gennem en mobiltelefon

Bestil en rundvisning - eller en sejltur

Vikingskibsmuseet er et godt udflugtsmål for børn og voksne. Tæt ved København og midt på Sjælland. Der er vikingskibe, flotte udstillinger, et aktivt og arbejdende bådeværft, skibe ved havnen og historier om vikingernes liv og bedrifter. Læs mere om et besøg [her](#).

Besøg museet

Det sker

Udstillinger

Om museet

Marinarkeologi

Forskning

Bådeværftet

Web-projekter

Web-butik

Filmklip

Fuldblod på havet

[Klik her](#) og se Havhingsten til sejlads.

Havhingsten fra Glendalough er en rekonstruktion af det havgængende langskib, Skuldelev 2, som er udstillet i Vikingskibsmuseet. Det originale skib er bygget i Dublin i 1010, og endte sine dage på bunden af Roskilde Fjord i slutningen af 1000-tallet. Havhingsten er bygget på Vikingskibsmuseets bådeværft med brug af vikingetidens byggetekniker, materialer og redskaber. Byggeriet er finansieret af Tuborg og det originale skib kan ses i museets udstillingshal.

Havhingsten blev sejlet af 2. verdenskrig i Vikingskibsmuseet og der nu en forsøgsrejse fra Roskilde til Dublin i 2007, og rejsen afsluttes i 2008. Målet med rejsen er bl.a. at afprøve og dokumentere skibets sødygtighed, fastholde og overbevise i de farvandsområder, det originale skib har besøgt. Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik er protektor for sejladsprojektet. Byggeriet var finansieret af Tuborg.

Sejlsal fra byggeriet

En række film fortæller forskellige historier om det ambitiøse byggeri. Nogle af filmene er også en del af udstillingen [Det genskabte skib - fra drøm til virkelighed](#), der kan ses på Vikingskibsmuseet.

En film om skibets genskabelse

En film om skibets fundet og genskabelse af Skuldelev 2.

Byggeriet - del for del

Animation der viser byggeriet.

Rejsen fra milen

Film om byggeriets rejse til Irland, der er blevet udvundet ved milebrænding.

Det rette træ til rette stue

Tildannelsen af kølsvinet, de store stykke krumtræ, der støtter masten.

Den store stude

En plan om at sætte masten til skibssiden.

[Klik her](#) for at se filmene fra byggeriet.

For at se mere om Havhingsten, en hjemmeside dedikeret til Havhingsten og sejladsen til Irland.

For at tilmelde dig nyhedsbrevet om Havhingsten.

Læs portrætartiklen *100 år i store træk*, og sæt streg under det ord eller det udtryk i parenteserne, som passer i sammenhængen. Skriv på svararket.
Se hvordan i eksemplet i første parentes.

100 hårde år i store træk

Inger Magnusson har altid arbejdet, og det har sat sig sine spor. På mandag fylder hun 100 år, og hun kan se tilbage på et ualmindelig hårdt og slidsomt, men også godt liv.

De kom og hentede hende i 1908, og der skulle gå godt en snes år, før hun så sig selv i spejlet igen.

Det er onsdag eftermiddag i lejlighed E13 på Baeshøjgård Plejecenter, og Inger Magnusson er på besøg, fordi hun fejrer sin 100. fødselsdag. Det er trods alt ikke enhver forundt at have 4 børn, 13 børnebørn, 17 oldebørn og 90 oldebørn, og hukommelsen rækker rigeligt til i store træk at tegne billedet af et liv, som har været hårdt fra starten.

Og det står hurtigt klart, at det ikke er beretningen om den gamle kvinde, der springer rundt og altting selv, som skal fortælles.

– Hvis jeg dog bare havde (lange, korte, bedre, skæve) ben. De er lidt op, og de kan ikke bære omkring mere, siger Inger Magnusson, som sidder på et lammeskind i stuen med Advokatvarer, kaffe og småkager inden for (rækken, rækkevidde, hjem, højtiden).

Faderen kunne nå at drikke pengene op

Grå stær har taget det meste af synet, det kniber med høreapparatet med at huske, og der er ikke hendes største styrke, men hun er tilfreds, understreger hun flere (opgange, dividerede, gange). Det er trods alt ikke enhver forundt at have 4 børn, 13 børnebørn, 17 oldebørn og 90 oldebørn, og hukommelsen rækker rigeligt til i store træk at tegne billedet af et liv, som har været hårdt fra starten.

– Vi boede i en lejlighed, det var vist på Frederiksberg, og jeg tror nok, at det var højt oppe. Måske på kvisten, fortæller Inger Magnusson, som også (bedre, næber, opdager, gange). Faderen var arbejdsmand på bryggeriet Carlsberg. Men at trods det ikke desto mindre var han om at forsørge sine fem børn.

– Min far kom ikke hjem med penge, han (arbejdede, tjente, bedt, opdagede) vist ikke flere, end han kunne drikke dem alle sammen op, siger Inger Magnusson. Hun er helt sikker på, præcis hvornår moderen blev lettet for lidt af sin sønner byrde.

Men hun vurderer, at hun var omkring femten år, så det må have været omkring 1908.

– De kom og hentede mig, og mig med til Fyn, fortæller Inger Magnusson, som er kommet frem til, at "de" må have været (et, fyn, egtepar, som adopterede hende).

Barndommen blev tilbragt i familien i Haastrup, og der blev opdaget, at parret på Fyn ikke var hendes rigtige forældre. Formentlig fordi de andre børn fortalte hende det, mener hun.

Ellers stod den på syv års legang og hårdt arbejde på adoptivforældrenes gartneri, og hun betegner årene under første verdenskrigs år som "strange" med (udsalg, ligelighed, rationering, dårligt) på sukker, mel, gryn, ja, med rationering på alt.

Hårdt arbejde i gulerødderne

Og så forlod hun Fyn.

– Min store søn søgte efter os, da jeg var voksen, fortæller Inger Magnusson, som vurderer, at hun var omkring 25 år, da hun blev (fremstillet, opdaget, inviteret, genforenet) med familien, som på det tidspunkt var flyttet til Odsherred.

Hun blev boende på gården Inger og sin søn ved Fårevejle, og her mødte hun Ejnar.

Hun blev gift med Ejnar, og parret ernærede sig de følgende godt 40 år ved "hårdt arbejde i gulerødderne", som Inger Magnusson siger.

– Den sidste tid blev det erhvervende. Ejnar kørte på (engen, fortovet, grønttorvet, marken) og købte grøntsager, og gulerødderne købte vi på Lammefjorden. Vi havde maskiner til at (farve, skrælle, sælge, krølle) gulerødderne, men jeg skulle skære dem i tern til suppeblandinger, og der skulle løftes mange tunge kasser. Det var hårdt med alle de kasser, fortæller Inger Magnusson.

Hårdt var det også under anden verdenskrig. Her ernærede hun sig ved at skære brænde i størrelser, så det kunne bruges i bilernes generatorer, fortæller Inger Magnusson, som vurderer, at sagen er en helt anden i dag, hvor ”de har maskiner til det hele”.

Det hårde slid har æren for den høje alder

Men selv om det (spekulerende, buldrende, kærlige, slidsomme) arbejde med brænde og Lammefjordens rødder har slidt hende op, så (ærgrer, gløder, undrer, morer) hun sig ikke.

– Jeg har altid arbejdet, altid været i drift. Det er nok derfor, jeg er blevet så gammel, (konstaterer, kontrollerer, konfigurerer) Inger Magnusson, som også fortæller, at hun og Einar kom sig fra arbejdsmarkedet for 32 år siden, at de ved Ejnars død havde været gift 74 år, og at (sinde, fornøjelsen, slitagen, bedøvelsen) først for alvor er begyndt at sætte ind på det seneste.

Det er for eksempel kort tid siden, det dårlige syn umuliggjorde krydsogtværsløsningen, som ellers har været en af hendes lidenskaber, og tiden, hvor hun var i fuld vigør og kunne (gætte sig, se) med lidt hjemmehjælp i huset i Strandhusene, ligger heller ikke langt tilbage.

– Men for fire år siden fik naboen indbrud, og så turde jeg ikke længere (være, gå) i huset. Jeg var bange for, at der også skulle komme nogen og bryde ind til mig, fortæller Inger Magnusson, som understreger, at hun trods den svigtende (film, firma, fysik, lovgivning) skam (siden til at gå”.

Der er ikke noget at lave vrøvl over

Hun kan nemlig stadig høre radio, og derfor flyder toner fra Richard Jørgensen, Bjørn & Okay og andre dansktopnavne ofte i lejligheden, og forpasser ikke mange radio (der fortæller hun.

– Det går der meget tid med, og jeg kan også sidde her og lave vrøvl, hvis der ellers (er, er) noget at lave vrøvl over. Men alle er så (selvoptagede, flinke, mistroiske, blege), så der er slet ikke (nogen, klage) over. Jeg er godt tilfreds, og jeg flytter ikke nogen steder (for, der) fører mig væk, siger hun.

Dagen markeres med en reception for familie, venner og bekendte i Baeshøjgårds cafeteria mandag fra klokken 12 til 17.

Af Finn Eriksen - Artikel i Holbæk Amts Venstreblad 22. december 2006

Tekst 3

Læs artiklen *Fortiden bliver levende, når der arbejdes i den gamle landsby* og besvar spørgsmålene på svararket ud fra tekstens indhold.

Sæt kryds ud for de rigtige svar. Der er kun ét rigtigt svar til hvert spørgsmål.

Fortiden bliver levende, når der arbejdes i den gamle landsby

Hjerl Hede byder på oplevelser til hele familien, og der er oplysninger til en hel dag.

Hjerl Hede Landsmuseum ved Vinderup er en af Danmarks største og mest velbesøgte turistattraktioner.

Museet rummer både den gamle landsby, stenalderbopladsen, et skovbrugsmuseum og en samling af gamle danske husdyrracer. Og Hjerl Hede er blandt andet kendt for sin levendegørelse.

Hver sommer tager hver sommerdag i Hjerl Hede op til jul befolkes de gamle gårde og huse, så gæsterne kan se, hvordan livet blev levet hundrede år siden. Der smides hestesko, støbes lys, væves, kartes og spins. Der brygges øl, bages, tilberedes mad på komfur eller åben ild og vaskes i gadekæret. I skolen undervises eleverne i gamle metoder med ”krabasken” liggende meget løs i lærerens hånd og studenterpanden skramler sine ben rundt på de brogede gader.

Seriøst

Hjerl hede er i færd med at etablere et Kompetence- og Videncenter for Landhåndværk, så de gamle håndværk ikke dør. Således er blandt andet en bødkersvend uddannet her som den første i mere end 50 år. Desuden er museet godt i gang med at uddanne en karetmager. Netop karetmagerfaget vil være temaat for denne sommers særudstilling.

Stenalderbopladsen befolkes hvert år af voksne og børn, der væver, fisker, fremstiller både af træstammer med videre. Gennem flere end 25 år har den tyske professor Harm Poulsen hvert år taget fire uger på stenalderbopladsen som stedets flintesmed. Erfaringerne herfra bruges eksempelvis i hans arbejde som præhistorisk ekspert ved Landesmuseum Slesvig.

Mose- og skovbrug

Museet ligger i et landskab, som har bevaret sit 1700-tals præg. I dette særprægede landskab havde rækkerne deres tilholdssted, og det var også her – ved Danmarks største hedesø, Hjerl Hedesø – man i 1813 skød den sidste ulv i Danmark.

Fra de store plantager i nabolaget hentes træstammerne, som ved hjælp af skovbrugsmuseets damdrævnede savværk laves til brædder, til håndhugget tømmer med en bredt eller en krogede lægter, til en slingrække – akkurat som man lavede tømmer og gulvbrædder til husene i defars og oldemors tid. I de ge ved siden af skovbrugsmuseet findes mosebruget, hvor der fremstilles tørv. Herfra kan man tage en tur med veteranlokomotivet op over bakkerne, hvor der er en fantastisk udsigt over Flyvevædet og udstrakte hedearealer.

Videncenter

Hjerl Hede har lige taget sit nye visitorcenter/multicenter i brug. Det fungerer som hovedindgang med introduktionsudstillinger og information om museets opbygning, aktiviteter og samlinger. I multicentret findes desuden formidlingslokaler, bibliotek, multimedierum og en række andre publikumsfaciliteter som toiletter, information, café, butik og lignende. Der er også plads til lejede gæsteudstillinger inden for landhåndværk, husflid og årstidsbestemte aktiviteter.

Historisk legeplads

Prøv at lege, som vore bedste- eller oldeforældre gjorde i 1880'erne. På museets historiske legeplads kan børn og barnlige sjæle cykle på vaskebrætter, gå på stylder, slå på øltønder, spille med hestesko eller udfordre hinanden på keglebaner. Alle kan også prøve at lege, som de gamle gjorde, nemlig indslag på de store markedspladser for 50-100 år tilbage i tiden.

Af Karen Margrethe Nielsen

Fra Turistnyheder nr. 4, 15. juli 1966 - Udgivet af Mediehuset i Hjørring Amt's Dagblad

Tekst 4

Læs novellen og sæt streg under de udtryk i parenteserne, som passer i sammenhængen. Skriv på svararket. Se hvordan i eksempel i første parentes.

Investbedst

En gammel dame, der havde boet i Hobro, var klædt helt i sort. Sort hat med elastik om nakken, sort frakke med astrakantkrave og sorte galocher, som hun havde (pudset op, taget på, kastet væk, bundet sammen), fordi det var (nå, da hun tog af sted om morgenen).

Der sad kun to unge mennesker i kupeen, og de var så fordybet i deres samtale, at de knap nok bemærkede, at hun kom ind. Hun hængte omhyggeligt frakken op på knagen ved vinduet, glattede den sor-

te kjole og satte sig med samlede knæ og hænderne foldet i skødet og så ud på (bagagen, kontrollørerne, landskabet, svellerne), som gled forbi.

Frakken udsendte en svag lugt af naftalin. Den hang inderst i klædeskabet og blev kun taget frem ved særlige lejligheder. Men i de senere år skete det med kortere mellemrum. Det hørte med til alderen, at begravelserne blev flere og flere.

Og nu var han så også død – Oda's mand.

Hun havde ikke vidst det, før hun så det i avisen. I de senere år havde hun gjort det til en vane at kse dødsannoncer. – Og til at begynde med var hun slet ikke klar over, at det var ham, kusinen Oda's mand. Det var jo så mange år siden, hun havde set Oda. Hun sad længe med avisen i hånden og så ud af vinduet, hvor gråspurve sad og pillede i æbletræets knopper, og solen blev ved med at skinne. Hun havde gjort det hele formiddagen. Så foldede hun avisen sammen og gik op i soveværelset og tog den sorte frakke frem og børstede den.

Senere på dagen gik hun ned til blomsterhandleren, hvor hun plejede at gøre små køb. En (æske, blomst, buket, bakke) tulipaner til sig selv, når de var billige, eller en enkelt blomst til jul.

– Jeg skal have en krans, hørte hun sig selv sige. En stor krans. Og der var liljekonvaller imellem det grønne. Det kan De godt lave, ikke? sagde hun helt forskrækket over sin ekstravagance. For er da årstiden for liljekonvaller? Den skal sendes. Til Hobro.

*

I kirkens våbenhus lå dynger af buketter og kranser med røde og hvide silkebånd med guld og sølv. Han måtte have været en betydningsfuld person. Til sidst fandt hun kransen med liljekonvaller. Oda var smuk. De havde virkelig gjort sig umage hos blomsterhandleren. Kransen var helt flot og fyldte en hel plads på en af de bageste rækker, og da koret satte i, prøvede hun forgæves at få et glimt af Oda oppe foran.

Bagefter var der kaffe på hotellet. Der var mange mennesker, der var mange taler. Og mens hun sad og (tegnede, spulede, syltede, lyttede) til talerne, kunne hun forstå, at det var gået galt i Hobro. Han havde været en samfundsstøtte. Kasserer i den konservative vælgerforening, medlem af menighedsrådet, bestyrelsesmedlem i Sparekassen, formand for den lokale forening og medlem af komitéer, som hun ikke huskede.

Oppe for enden af bordet sad de nærmeste. Oda sad i blandt dem sammen med sin gråhåret kone, som nu og da tørrede øjnene i servietten. Det måtte være Olga!

Da talerne var slut, gjorde hun tegn til Oda's søster om at byde hende til thelokalen rundt en gang til, og derefter sang de et par sange af højskoleviser. Så begyndte folk at rejse sig, og de defilerede forbi familien og gav hånd og gode farvel.

Også hun. Og det var først da Oda fik øje på hende.

– Nej, men et det virker ligesom! Det var det pænt af dig at komme. Og så hele den lange vej!

Oda var forbavset. Men og så glad.

Det var så mange år siden. Ja, det var ikke siden hun var blevet konfirmeret. De havde ikke set meget til hinanden, efter at han havde flyttet til den dér trikotfabrik i Hobro, og de var flyttet. Men hun havde da hørt nyt om dem indimellem. Mest om børnene og Oda. De havde fået fire børn lige efter hinanden, og det havde vist været hårde år, for Oda havde været på arbejde og hjulpet til i forretningen, og hun kom ikke ret tit hjem på besøg. Men man spurgte til dem, og man vidste altid at vide, at det gik godt.

Det var så utroligt at se Oda igen. En lille gammel kone med grå (tøj)klemmer, permanentkrøller, vasketøj, håndtag, høreapparat. Og når hun tænkte på Oda, da hun altid var først på gulvet til ballerene i forsamlingshuset med det flammende røde hår i et pur omkring ansigtet. Eller Oda da de var børn. De havde været så forskellige, hun og Oda. Og hun glemte aldrig, da Oda havde været på besøg hjemme på gården, og hun havde set hende stå i stalden og bakke den store tyr om næsen med sit røde forklæde. Sådan var Oda!

*

Den gamle dame sad i klædeskabet, som gled forbi vinduet, og hun syntes pludselig, hun havde været væk i så lang tid. Hun var kommet hjem til sit lille hus på bakken lidt uden for Frederikshavn. Hun havde købt det for sin fars arve. Dengang gården blev solgt. Her havde hun også haft sin forskole, og selv om hun nu var pensioneret, syntes hun sommetider, hun hørte børnenes lyse stemmer ude i haven. Nogle af dem kom stadig på besøg hos hende, efter at de var blevet voksne. Hun havde lært dem deres

første ABC. Og så fortalte de hende om alt det, de havde lært siden hen. Og hun bød på te og hjemmebagt kage.

Når hun satte mælk ud til pindsvinet om aftenen og hørte tyrkerduernes uophørlige kurren oppe på tagryggen eller (pløjede, snakkede, spredte, lugede) lidt mellem stauderne, syntes hun ikke, at det havde været værst. Hendes liv. Hun havde ganske vist aldrig været gift. Men hvem ved, hvad der er bedst. Eller næstbedst. For den sags skyld.

Hun så på det nydelige unge par, som sad i kupeen. De lænede sig mod hinanden, og hun var igen fortlørlig imellem dem. Måske var de forelskede. Hun syntes, hun kunne se det på deres ansigter. Og hun smilede lidt.

Da toget nåede Aalborg, rejste de sig og sagde høfligt farvel og gik ud. Hun åbnede vinduet, mens toget holdt, og da de gik forbi ude på perronen, så hun, at den unge mand havde lagt den ene hånd let på pigens skulder, mens han bar hendes taske i den anden. Lige da de var ud for vinduet, så hun den unge pige ansigtet op mod ham og lo.

Da toget var kommet i fart, lukkede hun vinduet. Men forinden (trængte, tømt, skubbede, skinnede) en duft af blomstrende kirsebærtræer ind til hende. Den var nær ved at tage hende med sig fra hende, så stærk var den, og hun så træernes hvide kroner fare forbi ruden i ét nu.

Denne duft af kirsebærblomster havde der også været i luften det år, hun var mange siden.

*

I 1936. Det måtte have været i 1936, for hun var kun 20 år, da hun mødte Viggo.

Han ekspederede hos manufakturhandleren i Frederikshavn. Hvor Oda var i hus.

– Du skulle se ham, den nye, inde i forretningen. Hr. Olsen. Viggo Olsen. Han er altså! havde Oda sagt.

Og en dag, da hun skulle ind til byen for at købe et par handsker, tænkte hun, at hun lige så godt kunne købe dem dér. Så kunne hun også ved selvsyn se handskene, konstatere, om de var gode, (smukke, flagrende), om Oda havde ret.

Det havde hun! Han var smuk! Han havde sådanne smalt, solbrændt ansigt, så lyst hår og fine små ører. Og hans stemme var lige så blød som hans geskindshandsker, som på sin egen måde var smukke. Hun rørte ved dem. Men de var vist for dyre.

– Prøv dem, sagde han. Og inden hun var kommet ind, havde han hjulpet hende på. Og beholdt hendes hånd i sin et øjeblik.

Handskerne sad perfekt. De var lige de, som hun havde ønsket. Og da hun så op, så hun ind i hans øjne, som også var lysegrå.

– Køb dem, sagde han. En smuk hånd (prøver, foretager, truer, fortjener) en smuk handske.

En lille smule ør tog hun i portemonnæ op og betalte.

Det var det forår, hvor frugterne blomstrede så tidligt, og hvor bøgen sprang ud længe før beregnet. Da det blev pinse, tog hun på skovtur. Alle de unge mennesker kom fra landsbyen. Og Viggo var også med. For i sidste øjeblik var han kommet og havde fortalt, om de ikke kunne invitere Hr. Olsen fra forretningen. For han skulle være helt alene i hende.

Det var sådan en smuk dag. En lang smuk forårsdag. De spadserede i skoven og konverserede. Spiste den medbragte mad og drak punch under træerne, og da skyggerne blev lange, legede de to mand frem for en enke og hendes buk og gemme.

Og da var det, at hun og Viggo pludselig blev væk fra de andre. Til at begynde med hørte de stadig deres muntre snak i det fjerne. Men senere gik de længere ind i skoven, og (stubbene, skyggerne, stemmerne, blade) forsvandt. De var helt alene. De gik i en del af skoven, hvor hun aldrig havde været. De talte sammen, og sommetider tog han hendes hånd og hjalp hende over en væltet træstamme eller en lille å. Et sted var der liljekonvaller, og han plukkede en buket til hende.

Det var sådan en vidunderlig aften, og til sidst satte de sig på en bæk og så ud over landskabet, hvor skovens brygge og søer lå. Da duggen begyndte at falde, ville hun rejse sig op og gå tilbage til de andre. Men hun var så fast om hendes hånd.

– Det var det, at hun havde fundet hende. Lige på stedet!

Hun gav ham sin hånd. Hun var jo gårdmandsdatter! Og da de gik, glemte hun liljekonvallerne på bænken.

Ved høstballet så hun ham igen. Hun havde danset længe med sønnerne ovre fra nabogården, og imens havde han valset rundt med Oda. Da hun endelig var ledig, kom han hen og bad om en dans. Da musikken begyndte, (fangede, ordinerede, hviskede, skimtede) han tæt ved hendes øre:

– Kan man ikke få det bedste, må man tage til takke med det næstbedste.

Og så lo han en lille sorgløs latter.

Året efter blev han gift med Oda.

Af Jette Kjørboe - Fra "Ud & Se" nr. 6 1991

Tekst 5

Læs debatindlægget *Et karlekammer* af Jeppe Aakjær fra 1890, og besvar spørgsmålene i svararket ud fra tekstens indhold.

Sæt kryds ud for de rigtige svar. Der er kun ét rigtigt svar til hvert spørgsmål.

Et karlekammer

Da jeg for kort tid siden var på en foredragsrejse i Midtjylland, kom jeg en dag ind i en stald, hvor man fortalte mig, at karlen lå syg. Jeg bad om at få talt med den, der tog sig af hestene, og man førte mig ind i en stald, hvor der stod nogle heste og småkreaturer. Gennem en dør på væggen skimtede jeg et bleg og smerteligt ansigt; det var den syges. Jeg kantede mig ind ad den trange åbning mellem væggen og døren og stod nu i et rum, som jeg skønnede måtte være gårdens karlekammer.

Snese af gange havde jeg tidligere stået i slige rum, men aldrig havde jeg følt det oprørende i at lade mennesker ligge i slige ådselkuller som nu. Jeg stod overfor den døende menneske. Hvor var det dog, man havde lagt denne mand! Hestene stod og svingede og stank, men en krog af stalden ikke så synderlig hyggeligere end en af de andre – grænset af fra væggen ved to lervægge, som hestene havde brudt hul i hist og her, blandt andet manglede en del muren over dørkarmen, og døren, der var dannet af uhøvlende, møgbegjort træ, kunne aldeles ikke holde, men tillod uhindret staldens dunstende atmosfære at stryge sig over den syge. På den inderste side bar væggene vel på sine steder spor af kalk, men som oftest grise og det rå ler frem. Loftet bestod af løstliggende fra hinanden skilte brædder med halm ovenpå, som mædd og ælde havde smuldret småt, og den syge fortalte, hvad kval det forvoldte ham, når han var oppe på det hjal og gled ned, for så dryssede det ned i hans ansigt med halm og støv og pinde og ev, så det ikke var muligt at holde. Gulvet var den bare, klamme jord, der stank af al den urens og fugt, den i umindelige tider havde inddrukket.

Den smule lys, karlen fik, kom fra et lille vindue, der var lukket ind ad en halv karm vinduer, i hvilken endda en rude var itusset. Gulvet atter stoppede på et par gamle bukser. Et klædeskab, der stod og dinglede op mod den ene væg, og fra hvis øverste del nogle gamle skjorter hang ned, optog den største del af den plads, træsenen levnede, så det var ikke muligt for to mennesker at komme forbi hinanden derude.

Sådan var det i det beskaffent, hvor den menneske lå i de tynde dyner, under hvilke man kendte de magre lemmer – på alle sider omgivet af hans af muggen, stinkende sengehalm. Det var her, han havde ligget i så mange år i det modbydelige sineri. Og hvad hed så den sygdom, hvoraf han led? Lungebetændelse? Tyfoid? Sådanne soverum må jo gøre deres beboere lungesyge. Jeg fik en sand modbydelighed for den husbond, der havde kunnet tillade dette menneske, der havde slidt for ham som sund, at ligge så som syg. Mit gæde var, at disse anstalter var vakt igen, og jeg så for mig alle de dunkle rum, som jeg havde kendt, fra de gamle, med deres stank og deres uhygge, hvor den arbejdende del af befolkningen havde tilbragt sine hvilestunder for at blive rå og fordærvende, for at få dræbt det mest og reneste i sig.

Det "karlekammer" var skildret i enkeltheder, er ikke noget usædvanligt. Det er hverken værre eller bedre end de andre steder rundt om i det kære Salling og Fjends Herred. I det Herrens år 1890, da mængden gjorde sig til af sit demokratiske sindelag og af sin arbejdervenlighed, kan vi rundt om i de hos gårdmændene endnu træffe disse karlebåse, slet ikke så synderligt bedre end hestenes ved siden

af. Gå blot omkring i Salling og Fjends Herred og kig i disse rum – om du kan få lov til det – bestandig vil det samme syn åbenbare sig; væskende gulve, smudsige vægge og loft, dårligt plejede senge, gamle hinkende møbler, – dagligstuevrag, der er kastet til side og af karlene trukket frem af skramlebunken – i krogene dynger af pjalter og skident linned, gulvet overstrøet med sengehalm. Ofte har aljen fra kreaturerne ved siden af banet sig vej under dørrædet ind i kammeret.

Det er sligt pestkuller, man byder de folk at sove i om natten, som har arbejdet i dagens slid. Det er kun den mest uforsvarlige efterladenhed og ligegyldighed for tjener og vel, der bringer vore gårdmænd til at opretholde dette system, for som oftest ville karlekammeret kunne holdes i stand uden synderlig bekostning og holdes i sømmelig orden ved en smule villighed fra husmoderens og pigernes side.

Om husbonden selv skulle ligge derude – jeg gad vide, om der ikke snart ville blive foretaget en reparation. I hvert fald forstår jeg ikke, hvordan nogen kan forsvare fornuftigheden at lade folk, der er afhængige af én, leve i rum, der er ødelæggende for legemlig og moralsk sundhed. Og vis karlekammer, som ikke er farligt for den menneskelige sundhed!

Jeg spørger derfor: Er det ikke på tide, vi begynder at hygge os i karlekammeret?

Af Jeppe Aakjær - Fra Skive Folkeblad, 14. marts 1890